Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 19. septembra 2018*

„Predhodno odločanje – Socialna politika – Direktiva 2000/78/ES – Enako obravnavanje pri zaposlovanju in delu – Člen 2(2) – Prepoved vsakršne diskriminacije zaradi invalidnosti – Kolektivna pogodba o socialni varnosti – Premostitvena pomoč, ki se izplača nekdanjim civilnim uslužbencem zavezniških sil v Nemčiji – Prenehanje izplačevanja te pomoči, ko zadevna oseba izpolni pogoje za pridobitev predčasne starostne pokojnine za invalidne osebe na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja“

V zadevi C-312/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Landesarbeitsgericht Hamm (deželno delovno sodišče v Hammu, Nemčija) z odločbo z dne 28. marca 2017, ki je na Sodišče prispela 29. maja 2017, v postopku

Surjit Singh Bedi

proti

Zvezni republiki Nemčiji,

Bundesrepublik Deutschland in Prozessstandschaft für das Vereinigte Königreich von Großbritannien und Nordirland,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, J. Malenovský, M. Safjan (poročevalec), D. Šváby in M. Vilaras, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za nemško vlado T. Henze in J. Möller, agenta,

– za Bundesrepublik Deutschland in Prozessstandschaft für das Vereinigte Königreich von Großbritannien und Nordirland B. von Buchholz, Rechtsanwältin,

– za Evropsko komisijo D. Martin in M. Kellerbauer, agenta,

* Jezik postopka: nemščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 29. maja 2018

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2(2) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Surjitom Singhom Bedijem ter Bundesrepublik Deutschland (Zvezna republika Nemčija) in Bundesrepublik Deutschland in Prozessstandschaft für das Vereinigte Königreich von Großbritannien und Nordirland (Zvezna republika Nemčija, ki prek zastopanja uveljavlja pravice Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske) zaradi prenehanja izplačevanja premostitvene pomoči, ki jo določa kolektivna pogodba, ko zadevna oseba izpolni pogoje za prejemanje predčasne starostne pokojnine za invalidne osebe na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodnih izjavah 8, od 11 do 13 in 15 Direktive 2000/78 je navedeno:

„(8) V smernicah o zaposlovanju za leto 2000, o katerih se je dogovoril Evropski svet v Helsinkih 10. in 11. decembra 1999, je poudarjena potreba po krepitvi socialnemu vključevanju naklonjenega trga delovne sile z oblikovanjem politik, ki imajo za cilj boj proti diskriminiranju skupin, kakršne so denimo hendikepirane osebe. Poudarjena je tudi potreba, da se nameni posebna pozornost pomoči za starejše delavce, da bi se podaljšala doba njihove udeležbe znotraj delovne sile.

[…]

(11) Diskriminiranje zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti lahko ogrozi uresničevanje ciljev iz Pogodbe o Evropski skupnosti, še zlasti cilje visoke ravni zaposlenosti in socialnega varstva, višanja življenjske ravni in kakovosti življenja, ekonomske in socialne kohezije in solidarnosti ter prostega gibanja oseb.

(12) V vsej Skupnosti bi zato morali prepovedati vsakršno neposredno ali posredno diskriminacijo zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti na področjih, ki jih ureja ta direktiva. Ta prepoved diskriminacije bi morala veljati tudi za državljane tretjih držav, ne vključuje pa različnega obravnavanja na podlagi državljanstva in ne vpliva na določbe, ki urejajo vstop v državo in bivanje državljanov tretjih držav ter njihove možnosti zaposlovanja in dela.

(13) Ta direktiva se ne uporablja v zvezi s sistemi socialnega zavarovanja in socialnega varstva, katerih ugodnosti ne štejejo za dohodek v smislu opredelitve tega pojma, ki velja pri uporabi člena 141 Pogodbe o Evropski skupnosti, niti za kakršna koli izplačila države, katerih cilj je dostop do zaposlitve ali ohranitev zaposlitve.

[…]

(15) Presoja o dejstvih, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da obstaja neposredna ali posredna diskriminacija, je stvar nacionalnih sodnih ali drugih pristojnih instanc, v skladu z nacionalno zakonodajo in prakso. Ti predpisi lahko predvidijo zlasti, da je posredno diskriminacijo mogoče ugotavljati s kakršnimi koli sredstvi, tudi na podlagi statističnih podatkov.“

4 Člen 1 te direktive določa:

„Namen te direktive je opredeliti splošni okvir boja proti diskriminaciji zaradi vere ali prepričanja, hendikepiranosti, starosti ali spolne usmerjenosti pri zaposlovanju in delu, zato da bi v državah članicah uresničevali načelo enakega obravnavanja.“

5 Člen 2(1) in (2) navedene direktive določa:

„1. V tej direktivi ‚načelo enakega obravnavanja‘ pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1.

2. V smislu odstavka 1:

(a) se šteje, da gre za neposredno diskriminacijo, kadar je, je bila ali bi bila oseba obravnavana manj ugodno kakor neka druga v primerljivi situaciji zaradi katerega od razlogov iz člena 1;

(b) se šteje, da gre za posredno diskriminacijo, kadar je zaradi kakšne navidez nevtralne določbe, merila ali prakse neka oseba določene vere ali prepričanja, ki ima določen hendikep ali je določene starosti ali spolne usmerjenosti, v primerjavi z drugimi v slabšem položaju, razen če:
   (i) tako določbo, merilo ali prakso objektivno upravičuje legitimni cilj in je način uresničevanja tega cilja primeren in nujen; ali
   (ii) mora delodajalec oziroma oseba ali organizacija, ki jo ta direktiva zavezuje, glede oseb z določenim hendikepom na podlagi nacionalne zakonodaje sprejeti ustrezne ukrepe v skladu z načeli iz člena 5, da odpravi podlago za prikrajšanost, ki jo povzroča taka določba, merilo ali praksa.“

6 Člen 3(1) in (3) te direktive določa:

„1. V mejah pristojnosti, ki so prenesene na Skupnost, se ta direktiva uporablja za vse osebe, bodisi v javnem bodisi v zasebnem sektorju, vključno z javnimi telesi, kar zadeva:

[…]

(c) zaposlitev in delovne pogoje, vključno z odpustitvijo in plačilom;

[…]

3. Ta direktiva se ne uporablja v zvezi s plačili kakršne koli vrste iz državnih programov, vključno s sistemom socialne varnosti ali socialnega zavarovanja.“

7 Člen 16 Direktive 2000/78 določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da:

(a) se odpravijo vsi zakoni in drugi predpisi, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja;

(b) se ali se lahko razveljavijo ali spremenijo vse določbe, ki so [v] nasprotju z načelom enakega obravnavanja, v individualnih ali kolektivnih pogodbah, v internih aktih podjetij ali v predpisih, ki urejajo samozaposlenost ter organizacije delojemalcev in delodajalcev.“

Nemško pravo

8 Tarifvertrag zur sozialen Sicherung der Arbeitnehmer bei den Stationierungsstreitkräften im Gebiet der Bundesrepublik Deutschland (kolektivna pogodba o socialni varnosti zaposlenih pri zavezniških silah, nameščenih na ozemlju Zvezne republike Nemčije) z dne 31. avgusta 1971 (v nadaljevanju: TV SozSich) je bila sklenjena med Zvezno republiko Nemčijo in različnimi sindikati, da bi se z njo določile delovne razmere delavcev, ki delajo pri oboroženih silah, ki jih njihove matične države, med katerimi je Združeno kraljestvo, namestijo na ozemlju Zvezne republike Nemčije.

9 Člen 2 TV SozSich, naslovljen „Pogoji za upravičenost“, določa:

„Pravico do dajatev iz te kolektivne pogodbe imajo zaposleni, ki

1. so odpuščeni zaradi zmanjšanja števila zaposlenih,

(a) ki je posledica zmanjšanja števila vojakov,

(b) ki je posledica zmanjšanja baz ali enot ali njihove premestitve iz trenutnega območja stalnega delovnega mesta zaradi odločitve iz vojaških razlogov, ki jo je sprejel hierarhično najvišji organ,

2. ob odpustitvi

(a) delajo polni delovni čas vsaj eno leto,

(b) lahko dokažejo, da so vsaj pet let delali v smislu člena 8 [Tarifvertrag für die Arbeitnehmer bei den Stationierungsstreitkräften im Gebiet der Bundesrepublik Deutschland (kolektivna pogodba za uslužbence vojaških sil, nameščenih na ozemlju Zvezne republike Nemčije) z dne 16. decembra 1966 (v nadaljevanju: TV AL II)] ali [Tarifvertrag für die bei den Dienststellen, Unternehmen und sonstigen Einrichtungen der alliierten Behörden und der alliierten Streitkräfte im Gebiet von Berlin beschäftigten Arbeitnehmer (kolektivna pogodba za uslužbence služb, podjetij in drugih upravnih organov zavezništev in zavezniških oboroženih sil na območju Berlina) z dne 30. januarja 1968 (v nadaljevanju: TV B II)] in so dopolnili starost 40 let,

(c) zadnjih pet let stalno prebivajo v kraju, ki spada na področje krajevne uporabe TV AL II ali TV B II,

(d) ne izpolnjujejo pogojev za prejemanje starostne ali predčasne starostne pokojnine v okviru zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja, in

3. jim v okviru uporabe TV AL II ni bilo ponujeno nobeno drugo sprejemljivo delo […]“

10 Člen 4 TV SozSich, naslovljen „Premostitvena pomoč“, določa:

„1. Premostitvena pomoč se izplača:

(a) kot dodatek k plačilu, prejetem za drugo zaposlitev zunaj oboroženih sil, nameščenih na nemškem ozemlju,

(b) kot dodatek k pomoči Bundesanstalt für Arbeit [(zvezni zavod za zaposlovanje, Nemčija)] za brezposelnost ali poklicno izobraževanje (nadomestilo za brezposelnost, socialna pomoč brezposelnim, preživnina),

(c) kot dodatek k nadomestilu za bolniško odsotnost, ki se zaradi bolezni izplača v okviru zakonskega sistema zdravstvenega zavarovanja, ali k nadomestilu za invalidnost, ki se zaradi nezmožnosti za delo zaradi nesreče pri delu izplača v okviru zakonskega sistema nezgodnega zavarovanja.

[…]

3.

(a) (1) Osnova za izračun premostitvene pomoči, ki se izplača kot dodatek k plačilu, prejetemu za drugo zaposlitev [(odstavek 1(a)], je osnovna plača, ki jo določa člen 16(1)(a) TV AL II, ki je na datum odpustitve pripadala zaposlenemu za cel mesec na podlagi rednega delovnega časa, določenega s pogodbo o njegovi zaposlitvi (formula za izračun: običajni dnevni delovni čas × 13: 3) […]

5.

(a) Zaposleni, ki so na datum odpustitve dosegli

20 let delovne dobe (člen 8 TV AL II ali TV B II) in starost 55 let ali

25 let delovne dobe (člen 8 TV AL II ali TV B II) in starost 50 let

so upravičeni do premostitvene pomoči v skladu z odstavki od 1 do 4 brez časovne omejitve.

[…]“

11 Člen 8 TV SozSich, naslovljen „Izključitev plačila in vračilo neupravičeno izplačanih premostitvenih pomoči in prispevkov“, v odstavku 1(c) določa:

„Premostitvena pomoč in prispevki se ne plačajo za obdobja:

[…]

(c) po mesecu, v katerem je zaposleni izpolnil pogoje za upravičenost do predčasne starostne pokojnine ali invalidske pokojnine na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

12 Za S. S. Bedija, rojenega leta 1954, je bilo ugotovljeno, da je težek invalid s 50-odstotno invalidnostjo.

13 V Nemčiji je leta 1978 začel delati za oborožene sile Združenega kraljestva kot civilni uslužbenec in nazadnje kot varnostnik v bazi Münster (Nemčija). Na podlagi določb njegove pogodbe o zaposlitvi so se za njegovo delovno razmerje uporabljale kolektivne pogodbe za zaposlene pri oboroženih silah, nameščenih na nemškem ozemlju, med katerimi je bila TV SozSich.

14 S. S. Bedi je bil odpuščen z učinkom od 31. decembra 2013 zaradi zaprtja baze Münster. Od 1. januarja 2014 je prejemal premostitveno pomoč, ki je določena v členu 4 TV SozSich (v nadaljevanju: premostitvena pomoč). Ta pomoč je nazadnje znašala 1604,20 EUR mesečno.

15 S. S. Bedi je 1. marca 2014 začel delati kot varnostnik pri zasebni družbi, pri kateri je od 1. aprila 2016 zaposlen za polni delovni čas.

16 Zvezna republika Nemčija je v dopisu z dne 23. marca 2015 S. S. Bedija obvestila, da izpolnjuje pogoje za prejemanje predčasne starostne pokojnine za osebe s hudo invalidnostjo na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja od 1. maja 2015 in da zato s 30. aprilom 2015 ne bo več upravičen do prejemanja premostitvene pomoči na podlagi člena 8(1)(c) TV SozSich. Na ta zadnjenavedeni datum je bilo nakazovanje navedene pomoči končano.

17 Predčasna starostna pokojnina za osebe s hudo invalidnostjo v položaju, kot je položaj S. S. Bedija, znaša 909,50 EUR mesečno ob upoštevanju 10,80 % znižanja za 36 koledarskih mesecev, v katerih je to pokojnino prejemal predčasno. Najvišji znesek dodatnih izplačil, ki bi jih lahko prejemal poleg navedene starostne pokojnine, ne da bi bil njen znesek znižan, bi znašal 450 EUR mesečno za celotno starostno pokojnino. Najvišji znesek skupnih izplačil, vključno z delno starostno pokojnino, kar je v položaju S. S. Bedija prav tako mogoče, bi znašal 2310 EUR za delno starostno pokojnino v višini ene tretjine, 1750 EUR za delno pokojnino v višini 50 % in 1200 EUR za delno pokojnino v višini dveh tretjin polne pokojnine. S. S. Bedi bi v obravnavanem primeru lahko prejemal delno pokojnino v višini dveh tretjin polne pokojnine.

18 S. S. Bedi je pri Arbeitsgericht Münster (delovno sodišče v Münstru, Nemčija) vložil tožbo proti Zvezni republiki Nemčiji kot pogodbenici TV SozSich na podlagi člena 56(8) Sporazuma z dne 19. junija 1951 o dopolnitvi Sporazuma med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil v zvezi s tujimi silami, nameščenimi v Zvezni republiki Nemčiji, ki je bil podpisan 3. avgusta 1959 ter spremenjen 21. oktobra 1971, 18. maja 1981 in 18. marca 1993, kot zastopnici interesov Združenega kraljestva. Predlagal je, naj navedeno sodišče ugotovi obveznost, da se mu po 1. maju 2015 še naprej izplačuje premostitvena pomoč. Arbeitsgericht Münster (delovno sodišče v Münstru) je s sodbo, vročeno 11. februarja 2016, tožbo S. S. Bedija zavrnilo.

19 S. S. Bedi je zoper to sodbo vložil pritožbo pri Landesarbeitsgericht Hamm (deželno delovno sodišče v Hammu, Nemčija). Navedenemu sodišču je predlagal, naj ugotovi obveznost nadaljevanja izplačevanja premostitvene pomoči in izplačila te pomoči od aprila 2016 do decembra 2016.

20 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali člen 8(1)(c) TV SozSich v okoliščinah, v katerih delavec izpolnjuje pogoje za upravičenost do predčasne starostne pokojnine za osebe s hudo invalidnostjo na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja, krši prepoved diskriminacije zaradi invalidnosti, določeno v členih 1 in 16 Direktive 2000/78.

21 V skladu s sodno prakso Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija) naj člen 8(1)(c) TV SozSich ne bi pomenil nobene neposredne ali posredne diskriminacije za zadevne delavce. Ta določba naj namreč ob upoštevanju pogojev za prejemanje predčasne starostne pokojnine ne bi temeljila na invalidnosti in naj bi bila vsekakor objektivno utemeljena z legitimnim ciljem, pri čemer naj bi bila sredstva za dosego tega cilja primerna in nujna.

22 Vendar predložitveno sodišče meni, da ob upoštevanju nedavne sodne prakse Sodišča in zlasti sodbe z dne 6. decembra 2012 v zadevi Odar (C-152/11, EU:C:2012:772) diskriminacija ni izključena.

23 V zvezi s tem predložitveno sodišče med drugim poudarja, da se merilo iz člena 8(1)(c) TV SozSich nanaša na upravičenost do pravice do predčasne pokojnine. Ker ni pomembno dejansko prejemanje starostne pokojnine, ampak zgolj pravica delavca do prejemanja take pokojnine, naj bi TV SozSich vedno pripeljal do krajšega prejemanja premostitvene pomoči za invalidne delavce v primerjavi z neinvalidnimi delavci. Izhodiščni položaj teh dveh vrst delavcev pa naj bi bil enak v tem, da jih je delodajalec odpustil ter da morajo zaradi starosti in trajanja svojega delovnega razmerja prejemati pomoč za ohranjanje dostojne ravni življenjskega standarda, ki jim ga je zagotavljalo njihovo delo in prihodki povezani z njim, do začetka prejemanja starostne pokojnine na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja.

24 Če se v okviru premostitvene pomoči za merilo uporabi pravica do predčasne starostne pokojnine za osebe s hudo invalidnostjo, naj bi se ogrozila ugodnost, ki se zagotovi z dodelitvijo take pokojnine, s katero se upoštevajo težave in posebna tveganja, ki nastanejo delavcem s hudo invalidnostjo. Ta ugodnost naj se glede na to, da se z njo kompenzira manj ugoden položaj, ki je posledica zgolj take invalidnosti, ne bi smela upoštevati v okviru primerjave delavcev s hudo invalidnostjo in neinvalidnih delavcev ter njihovih položajev v zvezi s prejemanjem premostitvene pomoči. V nasprotnem primeru bi imelo nadomestilo, ki ga je zakonodajalec določil za posebne težave oseb s hudo invalidnostjo, za te osebe negativne učinke.

25 V teh okoliščinah je Landesarbeitsgericht Hamm (deželno delovno sodišče v Hammu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 2(2) Direktive [2000/78] razlagati tako, da nasprotuje določbi v kolektivni pogodbi, ki določa, da prejemanje premostitvene pomoči, ki se izplačuje z namenom zagotavljanja dostojnih sredstev za preživljanje delavcem, ki so izgubili zaposlitev, na podlagi osnovne plače, ki jo določa kolektivna pogodba, in do pridobitve ekonomske varnosti s pravico do starostne pokojnine iz naslova zakonskega pokojninskega zavarovanja, preneha s pridobitvijo pravice do prejemanja predčasne starostne pokojnine, in katere uporaba je odvisna od možnosti prejemanja predčasne starostne pokojnine zaradi invalidnosti?“

Vprašanje za predhodno odločanje

26 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(2) Direktive 2000/78 razlagati tako, da nasprotuje določbam kolektivne pogodbe, ki določajo, da se premostitvena pomoč, ki je bila delavcu, ki je izgubil zaposlitev, dodeljena za zagotavljanje dostojnega dohodka, dokler ne pridobi pravice do starostne pokojnine na podlagi zakonskega pokojninskega zavarovanja, preneha izplačevati, ko ta delavec izpolni pogoje za prejemanje predčasne starostne pokojnine, ki je na podlagi tega sistema določena za osebe s hudo invalidnostjo.

27 V obravnavanem primeru je TV SozSich kolektivna pogodba, sklenjena med Zvezno republiko Nemčijo in različnimi sindikati v zvezi s socialno varnostjo zaposlenih pri oboroženih silah, nameščenih na nemškem ozemlju.

28 Najprej je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča iz naslova, preambule, vsebine in cilja Direktive 2000/78 razvidno, da je njen namen vzpostavitev splošnega okvira za zagotovitev enakega obravnavanja „pri zaposlovanju in delu“ vseh oseb, tako da se jim omogoči učinkovito varstvo pred diskriminacijo, ki temelji na enem od razlogov iz člena 1 te direktive, med katerimi je tudi invalidnost (glej v tem smislu sodbi z dne 18. junija 2009, Hütter, C-88/08, EU:C:2009:381, točka 33, in z dne 14. marca 2018, Stollwitzer, C-482/16, EU:C:2018:180, točka 20).

29 Prvič, za odgovor na vprašanje nacionalnega sodišča je treba preučiti, ali določbe, kot so določbe iz TV SozSich, ki se nanašajo na premostitveno pomoč, za katero se zatrjuje, da je diskriminatorna, spadajo na področje uporabe Direktive 2000/78.

30 V zvezi s tem je treba področje uporabe te direktive ob upoštevanju členov 3(1)(c) in (3) v povezavi z uvodno izjavo 13 te direktive razumeti tako, da ne zajema sistemov socialnega zavarovanja in socialnega varstva, katerih ugodnosti se ne štejejo za plačilo v smislu opredelitve tega pojma, ki velja pri uporabi člena 157(2) PDEU (sodbi z dne 6. decembra 2012, Dittrich in drugi, C-124/11, C-125/11 in C-143/11, EU:C:2012:771, točka 31, ter z dne 2. junija 2016, C, C-122/15, EU:C:2016:391, točka 20).

31 Ugotoviti je torej treba, ali se premostitvena pomoč, kot je določena s TV SozSich, lahko šteje za plačilo v smislu člena 157 PDEU.

32 V skladu s členom 157(2) PDEU je treba pojem „plačilo“ razlagati tako, da pomeni običajno osnovno ali minimalno mezdo ali plačo ter kakršne koli druge prejemke v denarju ali v naravi, ki jih delavec prejme iz naslova zaposlitve neposredno ali posredno od svojega delodajalca.

33 Iz sodne prakse Sodišča je razvidno, da je treba pojem „plačilo“ v smislu člena 157(2) PDEU razlagati široko. Zajema zlasti vse sedanje ali prihodnje prejemke v denarju ali naravi, ki jih delavec zaradi zaposlitve prejme od delodajalca, pa čeprav le posredno, in ne glede na to, ali jih prejme na podlagi pogodbe o zaposlitvi, zakonskih določb ali na prostovoljni podlagi. Poleg tega okoliščina, da se nekateri prejemki izplačajo po prenehanju delovnega razmerja, ne izključuje tega, da imajo lahko značaj plačila v smislu zgoraj navedenih predpisov (sodbi z dne 6. decembra 2012, Dittrich in drugi, C-124/11, C-125/11 in C-143/11, EU:C:2012:771, točka 35, ter z dne 2. junija 2016, C, C-122/15, EU:C:2016:391, točka 21).

34 Sodišče je tudi pojasnilo, da k prejemkom, opredeljenim kot „plačilo“, spadajo ravno tiste ugodnosti, ki jih delodajalec plača na podlagi obstoja delovnih razmerij, ki naj zagotovijo delavcem prihodek, čeprav v posebnih primerih ne opravljajo nobenega dela, določenega v delovni pogodbi. Poleg tega ni mogoče samo zato, ker take dajatve upoštevajo tudi socialnopolitične cilje, dvomiti o tem, da imajo te dajatve lastnost plačila (sodbi z dne 9. decembra 2004, Hlozek, C-19/02, EU:C:2004:779, točka 39, in z dne 2. junija 2016, C, C-122/15, EU:C:2016:391, točka 22).

35 Dalje, glede premostitvene pomoči, ki jo delodajalec plača delavcu zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, je Sodišče že ugotovilo, da je to neke vrste odloženo plačilo, do katerega je delavec upravičen na podlagi delovnega razmerja, ki pa mu je izplačano šele ob prenehanju delovnega razmerja, da se mu olajša prilagoditev na nove okoliščine, ki so s tem nastale (sodbi z dne 17. maja 1990, Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, točka 13, in z dne 9. decembra 2004, Hlozek, C-19/02, EU:C:2004:779, točka 37).

36 Poleg tega je v skladu z ustaljeno sodno prakso za ugotovitev, ali dajatev spada na področje uporabe člena 157 PDEU, lahko odločilno le to, ali je bila dajatev delavcu dodeljena na podlagi delovnega razmerja, ki ga povezuje s prejšnjim delodajalcem, torej merilo zaposlitve, ki izhaja iz navedenega člena (glej v tem smislu sodbi z dne 6. decembra 2012, Dittrich in drugi, C-124/11, C-125/11 in C-143/11, EU:C:2012:771, točka 37, ter z dne 24. novembra 2016, Parris, C-443/15, EU:C:2016:897, točka 34).

37 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da je namen premostitvene pomoči starejšim delavcem z dolgo delovno dobo, ki so bili zakonito odpuščeni zaradi gospodarskih razlogov, omogočiti, da po koncu delovnega razmerja prejemajo podporo. Cilj te pomoči je zagotoviti sredstva za preživljanje in omiliti manj ugoden položaj, ki je posledica prejemanja nižjega plačila na novem delovnem mestu ali brezposelnosti. Cilj navedene pomoči je tudi delavca spodbuditi, da ostane aktiven in da sklene novo delovno razmerje zunaj sektorja oboroženih sil, nameščenih v Nemčiji. Za to gre med drugim, kadar delavec v okviru nove zaposlitve prejme plačilo, ki je nižje od plačila, ki ga je prejemal v okviru zaposlitve pri navedenih oboroženih silah, ali celo nižje od nadomestila za brezposelnost.

38 Predložitveno sodišče navaja, da je premostitvena pomoč posebna socialna dajatev, ki se financira iz davkov in ki jo Zvezna republika Nemčija izplača na podlagi svojih obveznosti, ki izhajajo iz TV SozSich, zunaj delovnega razmerja, ki je obstajalo med delavcem in njegovo državo zaposlitve. Vendar navedeno sodišče pojasnjuje, da Zvezna republika Nemčija to pomoč izplača v imenu držav izvora oboroženih sil, nameščenih na nemškem ozemlju.

39 V teh okoliščinah je treba v obravnavanem primeru šteti, da je navedeno pomoč S. S. Bediju dodelilo Združeno kraljestvo kot njegov delodajalec, kot je navedla Zvezna republika Nemčija, ki prek zastopanja uveljavlja pravice Združenega kraljestva v svojem pisnem stališču.

40 Dalje, ker je premostitvena pomoč določena v kolektivni pogodbi, kot je TV SozSich, ki se nanaša zgolj na eno posebno kategorijo delavcev, in sicer na delavce, zaposlene pri oboroženih silah, nameščenih na nemškem ozemlju, je ta pomoč opredeljena s pogoji o zaposlitvi, dogovorjenimi med delavcem, ki koristi navedeno pomoč, in delodajalcem.

41 V zvezi s tem se znesek navedene pomoči izračuna na podlagi zadnje izplačane plače. Kot navaja predložitveno sodišče, se v skladu s členom 4(3)(a)(1) TV SozSich premostitvena pomoč namreč dodeli na podlagi osnovne plače, ki jo je delavec prejel na datum odpustitve.

42 Iz tega sledi, da v obravnavanem primeru premostitvena pomoč pomeni dejansko ugodnost, ki jo delodajalec plača delavcu na podlagi njegove zaposlitve. Zato pomeni „plačilo“ v smislu člena 157(2) PDEU. Ta pomoč torej spada na področje uporabe Direktive 2000/78.

43 Drugič, preučiti je treba, ali člen 8(1)(c) TV SozSich pomeni diskriminacijo zaradi invalidnosti, ki je prepovedana z Direktivo 2000/78.

44 V zvezi s tem je treba opozoriti, da v skladu s členom 2(1) te direktive „načelo enakega obravnavanja“ pomeni, da ne obstaja nikakršna neposredna ali posredna diskriminacija zaradi katerega od razlogov iz člena 1 iste direktive, med katerimi je tudi invalidnost.

45 Glede obstoja neposredne diskriminacije člen 2(2)(a) Direktive 2000/78 določa, da gre za takšno diskriminacijo, kadar je zaradi katerega od razlogov iz člena 1 te direktive neka oseba obravnavana manj ugodno od druge osebe v primerljivem položaju.

46 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da imajo pravico do predčasne pokojnine na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja tako delavci s hudo invalidnostjo kot druge kategorije oseb.

47 Zato se prenehanje izplačevanja premostitvene pomoči v položaju, v katerem zadevna oseba izpolni pogoje za prejemanje predčasne starostne pokojnine ali invalidske pokojnine na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja v skladu s členom 8(1)(c) TV SozSich, ne nanaša zgolj na delavce s hudo invalidnostjo.

48 V teh okoliščinah ni mogoče šteti, da ta določba pomeni različno obravnavanje, ki temelji neposredno na invalidnosti v smislu določb člena 1 in člena 2(2)(a) Direktive 2000/78, saj se opira na merilo, ki ni neločljivo povezano z invalidnostjo (glej v tem smislu sodbi z dne 11. aprila 2013, HK Danmark, C-335/11 in C-337/11, EU:C:2013:222, točki 72 in 74, ter z dne 18. januarja 2018, Ruiz Conejero, C-270/16, EU:C:2018:17, točka 37).

49 Glede obstoja posredne diskriminacije je treba najprej navesti, da člen 2(2)(b)(ii) Direktive 2000/78 glede na okoliščine v postopku v glavni stvari ni upošteven, ker ni bilo zatrjevano, da nemška zakonodaja delodajalcu S. S. Bedija, neki osebi ali neki organizaciji, za katero velja ta direktiva, nalaga sprejetje ustreznih ukrepov v smislu te določbe za odpravo manj ugodnega položaja, ki bi lahko nastal zaradi uporabe zadevnih določb TV SozSich v postopku v glavni stvari.

50 Člen 2(2)(b)(i) Direktive 2000/78 pa določa, da gre za posredno diskriminacijo, če bi na videz nevtralna določba, merilo ali praksa postavila med drugim invalidno osebo v posebno neugoden položaj v primerjavi z drugimi osebami, razen če to določbo, merilo ali prakso objektivno upravičuje legitimni cilj in če so načini uresničevanja tega cilja primerni in nujni.

51 V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja, da se delavcem s hudo invalidnostjo predčasna starostna pokojnina na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja dodeli glede na njihovo leto rojstva in da zato premostitveno pomoč prejemajo od enega do treh let manj kot neinvalidni delavci iste starosti, preden zadnjenavedeni postanejo upravičeni do predčasne starostne pokojnine za osebe

z dolgoletnim zavarovanjem. V obravnavanem primeru je bila premostitvena pomoč S. S. Bediju dodeljena zgolj do starosti 60 let in 8 mesecev namesto do starosti 63 let, do katere bi mu bila dodeljena, če ne bi imel hude invalidnosti.

52 Vendar je iz predložitvene odločbe razvidno, da so glede na znižanje zneska predčasne starostne pokojnine in zgornjih mej dodatnih izplačil, ki jih delavec lahko prejme skupaj s tako pokojnino, skupni prihodki invalidne osebe, ki je v takem položaju kot S. S. Bedi, nižji od skupnih prihodkov, sestavljenih iz premostitvene pomoči skupaj s plačilom v okviru novega delovnega razmerja, ki bi jih v enakem položaju prejela neinvalidna oseba.

53 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, člen 8(1)(c) TV SozSich učinkuje tako, da so prihodki delavca s hudo invalidnostjo v obdobju, za katero mu je dodeljena predčasna starostna pokojnina, nižji od prihodkov neinvalidnega delavca. Pravilo iz te določbe torej lahko postavi invalidne delavce v manj ugoden položaj in tako povzroči različno obravnavanje v smislu člena 2(2)(b) Direktive 2000/78, ki posredno temelji na invalidnosti.

54 Vendar v zvezi s tem nemška vlada in Zvezna republika Nemčija, ki prek zastopanja uveljavlja pravice Združenega kraljestva, trdita, da so glede na začetni datum nastanka pravice do predčasne starostne pokojnine na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja delavci s hudo invalidnostjo in neinvalidni delavci v objektivno različnih začetnih položajih glede potrebe po premostitveni pomoči. Prvonavedni naj je namreč, drugače kot drugonavedeni, ne bi več potrebovali.

55 Vendar je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da so delavci, ki so blizu upokojitveni starosti, v primerljivem položaju kot drugi odpuščeni delavci, ker njihovo delovno razmerje z delodajalcem preneha iz istih razlogov in pod enakimi pogoji (glej v tem smislu sodbo z dne 6. decembra 2012, Odar, C-152/11, EU:C:2012:772, točka 61).

56 Ugodnost, odobrena delavcem s hudo invalidnostjo, in sicer možnost, da lahko prejmejo pokojnino pri nižji starosti od tiste, določene za neinvalidne delavce, jih namreč ne postavlja v poseben položaj v primerjavi s temi delavci (glej v tem smislu sodbo z dne 6. decembra 2012, Odar, C-152/11, EU:C:2012:772, točka 62).

57 Vendar se v obravnavani zadevi uporaba člena 8(1)(c) TV SozSich nanaša na delavce, ki so blizu upokojitveni starosti in so bili odpuščeni. Delavci s hudo invalidnostjo so zato v zvezi s členom 2(2)(b) Direktive 2000/78 v primerljivem položaju kot neinvalidni delavci v enaki starostni skupini.

58 V skladu s to določbo je zato treba preučiti, ali različno obravnavanje teh dveh kategorij delavcev objektivno in razumno upravičuje legitimni cilj, ali so načini uresničevanja tega cilja primerni ter ali ne presegajo tistega, kar je nujno za uresničitev zastavljenega cilja.

59 V zvezi s tem je treba spomniti, da imajo v trenutnem stanju prava Unije države članice in v nekaterih primerih socialni partnerji na nacionalni ravni na voljo široko pooblastilo za prosto presojo pri izbiri, ne le glede sledenja nekemu cilju na področju socialne in zaposlovalne politike, temveč tudi pri sprejetju ukrepov za uresničevanje cilja (sodbi z dne 16. oktobra 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, točka 68, in z dne 26. septembra 2013, Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, točka 50).

60 V obravnavanem primeru, kot izhaja iz točke 37 te sodbe, je cilj določb, ki urejajo premostitveno pomoč iz TV SozSich, vsaj delno nadomestiti izgubo prihodka zaradi odpovedi in olajšati ponovno vključitev zadevnih oseb na trg dela. V tem okviru obstoj pravice do predčasne starostne pokojnine na podlagi zakonskega sistema pokojninskega zavarovanja zadevni osebi zagotavlja prihodek, pri čemer je v tem okviru mogoče, da izplačilo premostitvene pomoči ni nujno za varstvo te osebe.

61 Zato je treba ugotoviti, da je v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, dodelitev nadomestila za prihodnost odpuščenih delavcev in pomoč pri njihovi ponovni vključitvi na trg dela ob upoštevanju potreb pravične razdelitve omejenih finančnih sredstev mogoče šteti za objektivno legitimna cilja v smislu člena 2(2)(b)(i) Direktive 2000/78 (glej v tem smislu sodbo z dne 6. decembra 2012, Odar, C-152/11, EU:C:2012:772, točki 42 in 43).

62 V teh okoliščinah je treba priznati, da je načeloma treba šteti, da ta cilja „objektivno in razumno“ utemeljujeta različno obravnavanje na podlagi invalidnosti.

63 Preveriti je treba še, ali so načini za izvedbo teh ciljev primerni in nujni ter ali ne presegajo tistega, kar je potrebno za uresničitev želenega cilja.

64 Glede primernosti zadevnih določb TV SozSich je treba opozoriti, da se prenehanje izplačevanja premostitvene pomoči delavcem, ki so upravičeni do predčasne starostne pokojnine, ne zdi nerazumno glede na cilj tega dodatka, da se po koncu delovnega razmerja zagotovi dodatna in začasna pomoč, ki jo delodajalec prostovoljno ponudi zaradi nekdanjega delovnega razmerja, dokler delavec ne pridobi ekonomske varnosti s pravico do starostne pokojnine na podlagi sistema pokojninskega zavarovanja.

65 Zato je treba šteti, da določba, kot je člen 8(1)(c) TV SozSich, ni očitno neprimerna za uresničitev legitimnega cilja zaposlovalne politike, kot je ta, ki ga uresničujejo nemški socialni partnerji.

66 Da bi se preverilo, ali ta določba presega to, kar je nujno za uresničitev zastavljenih ciljev, jo je treba umestiti v okvir, v katerem se pojavlja, in upoštevati škodo, ki bi jo lahko povzročila zadevnim osebam (glej v tem smislu sodbo z dne 6. decembra 2012, Odar, C-152/11, EU:C:2012:772, točka 65).

67 Glede okvira, v katerega je umeščen člen 8(1)(c) TV SozSich, nemška vlada trdi, da socialni partnerji v zvezi s kolektivnimi pogodbami niso zavezani izbrati možnosti, ki je najpravičnejša, najrazumnejša ali najprimernejša. V skladu s členom 28 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) naj bi imeli pravico do kolektivnega pogajanja.

68 V skladu s sodno prakso Sodišča se narava ukrepov, sprejetih na podlagi kolektivne pogodbe, razlikuje od narave ukrepov, ki jih z zakonom ali drugimi predpisi enostransko sprejmejo države članice, ker so socialni partnerji z izvrševanjem temeljne pravice do kolektivnih pogajanj, priznane v členu 28 Listine, morali poskrbeti za določitev ravnovesja med njihovimi interesi (sodba z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai, C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560, točka 66 in navedena sodna praksa).

69 Ker je pravica do kolektivnih pogajanj, določena v členu 28 Listine, del prava Unije, jo je treba v okviru področja uporabe navedenega prava izvrševati v skladu z njim (sodba z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai, C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560, točka 67 in navedena sodna praksa).

70 Zato morajo socialni partnerji ob sprejetju ukrepov, ki spadajo na področje uporabe te direktive, spoštovati to direktivo (glej v tem smislu sodbi z dne 8. septembra 2011, Hennigs in Mai, C-297/10 in C-298/10, EU:C:2011:560, točka 68, in z dne 12. decembra 2013, Hay, C-267/12, EU:C:2013:823, točka 27).

71 Dalje, spomniti je treba, da države članice v skladu s členom 16 Direktive 2000/78 sprejmejo ukrepe, potrebne za zagotovitev, da se lahko vse določbe, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja, med drugim iz individualnih ali kolektivnih pogodb, razglasijo za nične ali spremenijo.

72 Glede manj ugodnega položaja, v katerem so lahko zaradi člena 8(1)(c) TV SozSich zadevne osebe, je treba poudariti, da predložitveno sodišče navaja, da se merilo iz te določbe v zvezi s prenehanjem pravice do prejemanja premostitvene pomoči nanaša na nastanek pravice do predčasne starostne

pokojnine, pri čemer ni pomembno, ali zadevna oseba dejansko prejema starostno pokojnino oziroma ali je zanjo zaprosila. Prenehanje izplačevanja premostitvene pomoči je, kot je generalna pravobranilka navedla v točki 52 sklepnih predlogov, samodejno.

73 Res je, da se delavec s hudo invalidnostjo lahko znajde v položaju, v katerem iz osebnih razlogov meni, da je bolje prejemati predčasno starostno pokojnino, čeprav, kot je razvidno iz točke 52 te sodbe, je posledica uporabe člena 8(1)(c) TV SozSich načeloma ta, da prihodki tega delavca, ko izpolni pogoje za upravičenost do take starostne pokojnine, ne bodo enakovredni dohodkom neinvalidnega delavca, ki prejema premostitveno pomoč.

74 Vendar, kot je generalna pravobranilka poudarila v točki 54 sklepnih predlogov, delavec s hudo invalidnostjo, drugače kot neinvalidni delavec, ni zmožen nadaljevati z delom, čeprav želi, in prejemati med drugim premostitvene pomoči do pridobitve starostne pokojnine, ki ni predčasna.

75 Dodati je treba, da imajo osebe s hudo invalidnostjo posebne potrebe, povezane tako z varstvom, ki ga zahteva njihovo stanje, kot z nujnostjo, da so pripravljene na morebitno poslabšanje svojega stanja. Tako je treba upoštevati tveganje, ki ga imajo težki invalidi glede trajnih finančnih potreb zaradi svoje invalidnosti, in/ali to, da se s staranjem njihove finančne potrebe večajo (glej v tem smislu sodbo z dne 6. decembra 2012, Odar, C-152/11, EU:C:2012:772, točka 69).

76 Zato socialni partnerji pri uresničevanju legitimnih ciljev, ki zajemajo dodelitev nadomestila za prihodnost odpuščenih delavcev in pomoč pri njihovi ponovni vključitvi na trg dela ob upoštevanju potrebe po pravični razdelitvi omejenih finančnih sredstev, niso upoštevali relevantnih elementov, natančneje, v zvezi z delavci s hudo invalidnostjo.

77 Člen 8(1)(c) TV SozSich čezmerno krši legitimne interese delavcev s hudo invalidnostjo in tako presega tisto, kar je nujno za uresničevanje ciljev socialne politike, ki jim sledijo nemški socialni partnerji.

78 Različnega obravnavanja, ki izhaja iz te določbe TV SozSich zato ni mogoče upravičiti na podlagi člena 2(2)(b)(i) Direktive 2000/78.

79 Glede na vse zgornje preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 2(2) Direktive 2000/78 razlagati tako, da v zadevi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, nasprotuje določbam kolektivne pogodbe, ki določajo, da se premostitvena pomoč, ki je bila delavcu, ki je izgubil zaposlitev, dodeljena za zagotavljanje dostojnega dohodka, dokler ne pridobi pravice do starostne pokojnine na podlagi zakonskega pokojninskega zavarovanja, preneha izplačevati, ko ta delavec izpolni pogoje za predčasno starostno pokojnino, ki je na podlagi tega sistema določena za osebe s hudo invalidnostjo.

Stroški

80 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 2(2) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu je treba razlagati tako, da v zadevi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, nasprotuje določbam kolektivne pogodbe, ki določajo, da se premostitvena pomoč, ki je bila delavcu, ki je izgubil zaposlitev, dodeljena za zagotavljanje dostojnega dohodka, dokler ne pridobi pravice do starostne pokojnine na podlagi zakonskega pokojninskega zavarovanja, preneha izplačevati, ko ta delavec izpolni pogoje za predčasno starostno pokojnino, ki je na podlagi tega sistema določena za osebe s hudo invalidnostjo.

Podpisi